

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Yhdistys

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämisprojekteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Sininauhaliitto kannattaa ehdotusta.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuotonjakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä varten tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

Sininauhaliitto kannattaa ehdotusta, mutta nostaa esiin huolen järjestöyhteistyön keskittymisen vaarasta: Kun toiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhteistyössä järjestöjen ja viranomaisten kesken, tämä ei saa tarkoittaa vain suurten, ammatillisten ja kasvukeskuksiin keskittyvien järjestöjen osallistumista. Yhteisessä suunnittelussa on turvattava myös pienten ja syrjäseuduilla toimivien järjestöjen ääneen ja näkökulman kuuleminen. Valtionavustusuudistuksella pitää nimenomaan

vahvistaa sellaisten järjestöjen toimintaa, jotka toimivat paikkakunnilla, joissa muita auttamis- ja tukipalveluita on vähän ja pienten järjestöjen merkitys kohderyhmien hyvinvointiin on erityisen suuri. Tämä pienten paikkakuntien ja pienten järjestöjen näkökulma tulee turvata käytäessä keskustelua valtionavustustoiminnan vaikuttavuudesta.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuontajakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

Sininauhaliitto kannattaa ehdotusta ja korostaa, että vaikuttavuuden arvioinnin ja suunnittelun osalta on ehdottoman tärkeää turvata pienten, vaikeiden kohderyhmien parissa ja niukin resurssein toimivien järjestöjen toiminnan ymmärrys eri toimielimissä. Kaikkea avustettavaa toimintaa ei voida suunnitella ja arvioida samoin kriteerein vaan vaikuttavuuden osalta on ymmärrettävä erilaisin resurssein ja eri toimintaympäristöissä toimivien järjestöjen erilaiset tilanteet ja edellytykset. Toimielinten kokoonpanossa ja toiminnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota tähän kysymykseen.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuontajakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuontajakoministeriöt luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuontajakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

Sininauhaliitto kannattaa esitystä.

Valtionavustuskäytännöt eivät saa hankaloittaa järjestöjen omaa varainhankintaa eivätkä luoda negatiivisia kannusteita toiminnan rahoituksen monipuolistamiseen ja vahvistamiseen. Omaan varainhankintaan tulee kannustaa, vaikka sitä ei tule edellyttää, koska se ei ole kaikille realistisesti mahdollista.

Oma varallisuus on myös vastuullista taloudenpitoa ja mahdollistaa toiminnan jatkuvuuden. Jos oma varallisuus estää avustuskelpoisuuden, toimitaan vääjäämättä valtionavustusten/hankerahoitusten varassa ja niiden mahdollisesti päättyessä toiminnan jatkuvuus on uhattuna.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuontajakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuontajakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Sininauhaliitto kannattaa esitystä varauksin. Avustuksen saajat ovat keskenään valtavan erilaisia eikä ole mahdollista luoda yhdenmukaisia arviointikriteerejä. Yhtäältä toiminnat, toimintaympäristöt ja

toiminnan kohteet ovat niin erilaisia, että yhdenmukaisuutta ei tule toteuttaa ohjelmallisesti. Erilaisia toimintoja tulee arvioida erilaisin kriteerein ja aina suhteutettuna edellytyksiin.

Toisaalta mittaaminen ja arviointi eivät saa johtaa siihen, että se alkaa ohjata toimintaa sellaiseksi, jossa on helppo saada tuloksia. Pahimmillaan arvioinnin yhdenmukaistaminen johtaa kohderyhmien yhdenmukaistumiseen: kannattaa suunnata toimintaa "helppoille" kohderyhmille, joiden kanssa työskennellessä saadaan toivottuja tuloksia, ja jättää kaikkein eniten tukea tarvitsevat haastavat kohderyhmät sivuun. On hyväksyttävä, että monissa toiminnoissa aivan riittävä tavoite on, että toiminnan kohteessa olevassa ihmisessä ei tapahdu mitään muutosta; kun kyse on riskejä ehkäisevästä toiminnasta, jossa ehkäistää kielteisiä muutoksia (päihde-/mielenterveysongelmien syvenemistä, rikollisen elämäntavan vahvistumista yms.), toimintaa ei tule arvioida myönteisiä muutoksia korostavilla kriteereillä.

Eli: Sininauhaliitto kantaa erityistä huolta siitä, että toiminnan arvioinnin perusteiden yhdenmukaistaminen ei huomioi erityisen vaikeassa elämäntilanteessa olevien todellisuutta. Pahinta, mitä uudistuksessa voi tapahtua, on, että valtionavustuksin tuettu toiminta alkaa suuntautua aiempaa enemmän turvallisten ja mitattavien tuloksia tuottaviin "helppoihin" kohderyhmiin ja vaikeasti autettavat kohderyhmät syrjäytyvät entisestään.

Kolmanneksi mittaaminen ja arviointi ei saa muodostua liian raskaaksi: pienet, niukoilla resursseilla vaikeiden kohderyhmien parissa toimivat toimijat eivät saa kaatua mittaus- ja arviointiprosessien vaikeuteen.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuotonjakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Sininauhaliitto kannattaa esitystä.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuotonjakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuotonjakoministeriöiden valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

Sininauhaliitto kannattaa esitystä.

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuotonjakoministeriöissä. Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

-

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

Valtionavustustoiminnan kehittämisessä tulee jatkuvasti pitää erityisen tarkasti huolta siitä, että uudistus ei heikennä "syRJässä syrjäytyneitä", pienten ja vähän tukea tarjoavien paikkakuntien erityisen vaikeassa elämäntilanteessa elävien tilannetta. Valtionavustusten kehittäminen ei saa vaikeuttaa näiden kohderyhmien parissa toimivien valtionavustusta saavien järjestöjen toimintaa eikä suunnata sitä sellaisiin kohderyhmiin, joiden parissa tehtävässä työssä on helpompi osoittaa mitattavia tuloksia.

Lund Pekka
Sininauhaliitto ry